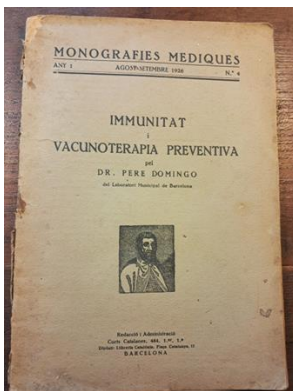

Historia de la Societat Catalana d'Immunologia (SCI)

La “Prehistòria” de la immunologia Catalana

A principis del segle XIX metges catalans varen participar en la [“Real expedición Filantrópica de la Vacuna 1803-1806”](#) també coneguda com expedició Balmis. Especialment significativa va ser la figura de [Josep Salvany i Lleopart](#) metge format a Barcelona i que va néixer a Cervera al 1778, segons consta al seu certificat de defunció emes al 1810 a Cochabamba (Bolivà). Com a [Vice-director de la expedició](#), [Josep Salvany](#) va rebre la responsabilitat de la vacuna al virregnat del Perú a Americà del Sud. Va realitzar més de 140.000 vacunacions i va implantar nombroses “Juntas de Vacunació” institucions destinades a formar els facultatius locals motivar i personalitats locals per assegurar la continuïtat del projecte.

Mereix una menció especial [Jaume Ferran i Clua](#) (1851–1929), metge i bacteriòleg català de prestigi internacional. Considerat un dels grans innovadors de la microbiologia europea del segle XIX, fou un deixeble ideològic de Pasteur. El 1885, en plena epidèmia de còlera, Ferran va desenvolupar la primera vacuna anticolèrica utilitzada al món, un assoliment que el situà al centre del debat científic internacional. La seva proposta, avançada i controvertida, provocà discussions intenses, però també li valgué reconeixement com a pioner en l'aplicació de vacunes bacterianes vives. Més endavant, ja com a director de l'Institut Municipal d'Higiene de Barcelona, Ferran impulsà un autèntic revulsiu científic i sanitari a la ciutat.

“Immunitat i Vacunoterapia Preventiva” publicació de 1926, en Català, per Pere Domingo Sanjuan, que treballava al Laboratori Municipal de Barcelona.

Més tard [Pere Domingo Sanjuán](#), nascut a Tarragona al 1896 i que va dirigir el Laboratori Municipal de Barcelona, va realitzar diverses publicacions sobre immunitat, entre d'altres una al 1926 escrita en Català i titulada "Immunitat i Vacunoterapia Preventiva" (veure foto). Va presidir entre d'altres la Societat Catalana de Biologia en dos períodes separats per un exili forçat 1930-1932 i 1967-1969.

Orígens i fundació de la SCI (anys 70–1981)

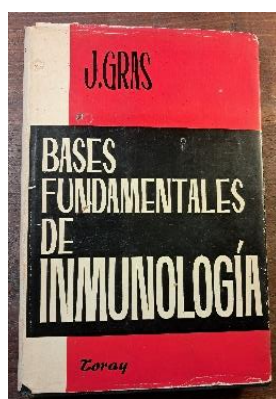
“Immunitat i Vacunoterapia Preventiva” publicació de 1926, en Català, per Pere Domingo Sanjuan, que treballava al Laboratori Municipal de Barcelona.

La majoria dels immunòlegs catalans de aquella època es varen formar a través de estades a països com, Alemanya, Suïça, França i Anglaterra. Un cop retornats a Catalunya, la necessitat d'actualització constant i de créixer professionalment, feien necessari compartir coneixements, idees, bibliografia i tecnologia amb l'entorn proper. Les publicacions periòdiques impreses, principal font de actualització a l'època, ràpidament es varen diversificar i especialitzar, eren costoses, i era inabastable estar subscrit a totes. Posar les revistes de la biblioteca de cada grup

a disposició de tots els grups, va ser una estratègia exitosa que va afavorir la promoció de un coneixement actualitzat i que els permetia innovar i ser competitius.

En aquest context, la Societat Catalana d'Immunologia (SCI) va néixer oficialment el 1981, amb el propòsit de consolidar i donar visibilitat institucional a aquesta comunitat científica que ja treballava de manera coordinada a Catalunya, fent reunions informals i seminaris sobre Immunologia clínica, trasplantaments i tipificació limfocitària, autoanticossos i tècniques emergents d'immunofluorescència. En un context d'obertura de la ciència i la societat que es va generar al final de la dictadura.

En aquells temps, la recerca en Immunologia es basava en disposar de bones idees i projectes. Per a molts projectes calia disposar de facilitats tals com estabularis per animals i la tecnologia adequada per estudiar-los. En el mitja hospitalari la bona assistència als pacients feia necessari desenvolupar les tècniques necessàries per extreure la màxima informació possible de les mostres humanes patològiques. No era tasca fàcil en un país que sortia de dècades de aïllament econòmic i intel·lectual. Us presentem unes pinzellades de alguns dels grups més emblemàtics.

“Bases Fundamentales de Inmunología” publicació de 1965, en Castella, de Jordi Gras al Laboratori Municipal de Barcelona.

Viñas i Riera, Josep et al. «Estudi de les immunoglobulines». Treballs de la Societat Catalana de Biologia, 1971, vol. 29,

El grup de [Jordi Gras Riera](#) (H. del Mar, abans Hospital Municipal d'Infecciosos) un dels pioners de la Immunologia catalana moderna que ja al 1965 va publicar el llibre “Bases Fundamentales de Inmunología”. Tenia com un ampli coneixement sobre proteïnes plasmàtiques i va aprofundir en com les diferents pautes de immunització condicionaven la producció de anticossos. Utilitzaven animals petits: ratolins i conills.

El grup de [Josep Viñas Riera](#), tenia el privilegi de disposar de cabres que servien per generar anticossos secundaris, útils per l'estudi de paràmetres immunològics en els pacients. Les cabres pasturaven sota els pins

dels jardins del edifici Modernista del antic Hospital de Sant Pau, en els terrenys que avui ocupa el nou hospital.

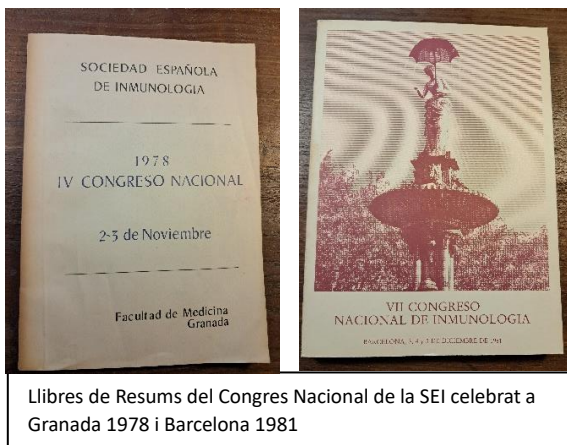
El grup de [Jose Luis Rodríguez-Sánchez](#) (H. Sant Pau) iniciar la producció de antisèrums i les tècniques de immunofluorescència que facilitaven els estudis de autoimmunitat. També va establir lligams amb els clínics promovent grups de discussió.

El grup de [Jordi Vives Puiggròs](#) (H. Clínic) a l'estabulari, que estava al altell de La Facultat de Medicina a sobre de la capella, disposava de ovelles per obtenir hematies frescos que utilitzava per identificar els limfòcits T humans per la tècnica de rosetes, però també ratolins que permetien quantificar els limfòcits B productors de anticossos específics mitjançant la tècnica de “cèl·lules formadores de plaques”.

Grups com el de la [Teresa Gallart i Gallart](#) (H. Vall d'Hebron) utilitzaven hematies de ratolí per identificar els limfòcits B per la tècnica de rosetes, això els permetia diagnosticar la Leucèmia Limfàtica Crònica (LLC). Tenia a més, amplia experiència en la purificació de proteïnes plasmàtiques utilitzant columnes de cromatografia i de afinitat.

El Grup de la [Teresa Espanyol Boren](#) (H. Infantil de Vall d'Hebron) dominava les mes modernes tècniques i estratègies per estudiar les immunodeficiències humanes.

Els grups catalans de Immunologia varen jugar un paper clau en la creació de la [Sociedad Española de Inmunología](#) (SEI). Moltes de les aportacions dels grups Catalans queden reflectides als llibres de resums dels seus congressos nacionals, serveixin com exemples el de Granada celebrat al 1978 (21 de 55 resums eren de equips catalans) i el de Barcelona celebrat al 1981 (10 de 68 resums eren de equips catalans) (veure fotos).

Per entendre els immunologia de l'època, s'ha de tenir en compte que: 1) el aprenentatge de les tecnologies sovint depenia de relacions personals amb equips estrangers; 2) les publicacions impreses eren la única font de actualització del coneixement; 3) els equips no disposaven ni tant sols de ordinadors. Les aportacions científiques s'escriuien utilitzant maquines de escriure mecàniques i gràfiques dibuixades a ma, un sol error implicava repicar a maquina de nou tota una pagina.

Consolidació i estructura (anys 80–90)

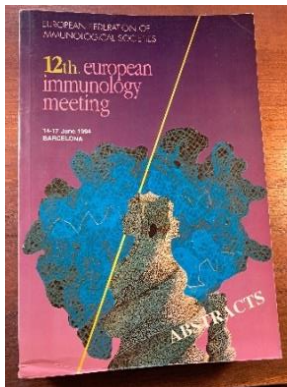
Durant els seus primers anys, la SCI va establir les bases organitzatives que la definirien fins avui. Sota la presidència de [Jordi Vives Puiggròs](#) (1981–1984) es van establir els estatuts fundacionals, es van fixar els criteris d'afiliació i es van crear els primers grups de treball temàtics. La Societat va celebrar les seves primeres reunions científiques periòdiques, que reunien immunòlegs d'hospitals i laboratoris per presentar investigacions originals i discutir casos clínics complexos.

Amb la presidència de [José Luis Rodríguez Sánchez](#) (1984–1988), la SCI va ampliar el seu radi d'acció, incorporant nous membres procedents de centres d'investigació bàsics i reforçant els llaços amb la Societat Espanyola d'Immunologia (SEI), afavorint l'intercanvi científic i la participació d'investigadors catalans en congressos nacionals.

La presidència de [Maria Teresa Gallart](#) (1988–1992) va marcar un punt de maduresa institucional. Es va refermar la continuïtat de les reunions científiques i es va impulsar la participació de joves investigadors mitjançant premis i beques d'assistència. A més, es van començar a organitzar jornades conjuntes amb altres societats filials de l'Acadèmia, fomentant la interdisciplinarietat.

Durant aquesta etapa, la SCI va consolidar la seva identitat i la seva projecció dins l'ecosistema biomèdic català, destacant pel seu dinamisme i pel seu compromís amb la formació continuada i la recerca translacional.

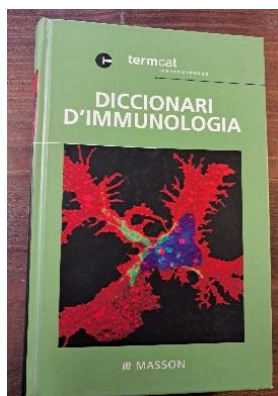
Creixement i expansió (1992–2013)

Libre de Resums del "12th European Immunology Meeting" celebrat a Barcelona al 1994.

La dècada dels 90 va representar un període d'expansió i projecció nacional i internacional. Sota la presidència de [Ricardo Pujol-Borrell](#) (1992–1996) es va enfortir el vincle entre la Immunologia bàsica i la clínica, amb especial èmfasi en els avenços en autoimmunitat, immunogenètica i trasplantaments. Es van promoure cursos de formació avançada i es va consolidar la col·laboració amb les facultats de Medicina i Biologia de la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona. Al 1994 es va celebrar a Barcelona "12th European Immunology Meeting" organitzat per la "[European Federation of Immunological Societies](#) (EFIS)". Celebració que va ser possible gràcies a la entusiasta col·laboració de molts membres de la SCI (veure foto).

Amb [Carme Gelpí Sabater](#) (1996–2000), la Societat va ampliar la seva base social i va modernitzar la seva estructura interna, creant comissions científiques i promovent una major participació de dones en la direcció científica i en les activitats de la societat. La SCI va enfortir la seva presència institucional a l'Acadèmia i va començar a tenir una veu activa en els debats sobre l'especialització mèdica en Immunologia clínica.

Diccionari d'Immunologia realitzat per TERMCAT amb la Col·laboració de la Societat Catalana de Immunologia (SCI). Coordinat per Odette Viñas i Gomis i Mariona Mestre i Playà.

Durant la presidència de [Jaume Martorell Pons](#) (2000–2004) es van iniciar projectes de digitalització de continguts i es va fomentar la participació en diverses institucions europees entre elles la [European Federation on Immunogenetics](#) (EFI). També es va participar en la elaboració del "Diccionari d'Immunologia" promogut per el TERMCAT.

Sota el mandat de [Dolores Jaraquemada Pérez de Guzmán](#) (2004–2008), la Societat va impulsar la formació en noves tècniques d'Immunologia molecular i citometria, i va consolidar el Congrés Català d'Immunologia com a cita periòdica.

[Manel Juan Otero](#) (2008–2013) va liderar una etapa de renovació institucional, potenciant la comunicació i la visibilitat pública. Es van reforçar les relacions amb societats mèdiques afins (al·lergologia, microbiologia, reumatologia) i es van organitzar activitats conjuntes amb universitats i centres de recerca, integrant les noves generacions d'immunòlegs.

Projecció, interdisciplinarietat i renovació (2013–actualitat)

En els darrers anys, la SCI ha experimentat una profunda modernització i un renovat impuls científic. Durant la presidència de [Cándido Juárez Rubio](#) (2013–2017), la Societat va desenvolupar nous grups de treball temàtics —en immunoteràpia, immunitat tumoral, autoimmunitat i al·lèrgia—, i va consolidar la seva presència a la xarxa de societats europees d'Immunologia. Es va iniciar a més una revisió dels estatuts per adaptar l'entitat a la nova legislació sobre associacions científiques. També es va assolir per primera vegada que l'activitat de formació continuada "Curs d'Avanços en Immunologia" fos acreditada pel Consell Català de la Formació Continuada de les Professions Sanitàries (CCFCPS) i posteriorment també que s'emmarqués dins el programa Fundació Institut Interuniversitari-Interac Salut (F. InterAc Salut) promogut per l'ACMCB.

El segon mandat de [Ricardo Pujol-Borrell](#) (2017–2021) va enfortir el caràcter interdisciplinari i acadèmic de la SCI, intensificant els vincles amb la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS) i altres centres capdavaners. Es van promoure activitats de divulgació obertes al públic, especialment durant el Dia Internacional de la Immunologia, amb l'objectiu d'apropar la disciplina a la societat.

Amb l'arribada de [Pablo Engel Rocamora](#) (2021–2023), la SCI va fer un salt digital, renovant la seva identitat visual, la seva pàgina web i la seva comunicació interna. Es van reactivar congressos presencials després de la pandèmia i es va enfortir la presència institucional en l'àmbit europeu. Va incorporar als joves immunòlegs, coneguts com els *Naïve Immunologist*, a la SCI. Sota l'actual junta, la SCI manté una agenda activa de formació, congressos i divulgació, amb esdeveniments emblemàtics com el Dia de la Immunologia, símbol de la vitalitat i el compromís continuat de la societat amb l'excel·lència científica.

Avui, més de quatre dècades després de la seva fundació, la Societat Catalana d'Immunologia continua sent un referent de qualitat, rigor i col·laboració, fidel a l'esperit dels seus fundadors i adaptada als reptes del segle XXI: la medicina personalitzada, la immunoteràpia, la biotecnologia i la salut global.

Agraïments:

Jaume Martorell Pons, Ricardo Pujol-Borrell, Carme Gelpí Sabater, Manel Juan Otero, Dolores Jaraquemada Pérez de Guzmán, Cándido Juárez Rubio, Pablo Engel Rocamora.